

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מטע"ל (ל) כי במצוותך האמיתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **הצגת ההשערות: אנתה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל פרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנא** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.1 דברים וילך לא,א (התשע"ב)

דברים נצבים לכ:

לְאַחֲבֹה אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקוֹלְךָ וּלְדַבְּרָהּ בּוֹ

כִּי הוּא ה' וְאַתָּה יְמִיד לְשִׁבְתָּ עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁפַע ה' לְאַחֲבֹרְךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָהֶם פ

דברים וילך לא,א:

וַיְגַדְּ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:

בעה"ט ... וַיְגַדְּ מֹשֶׁה, לעיל מיניה כתיב לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וּסְמִיךְ ליה וַיְגַדְּ מֹשֶׁה; שהלך אליהם להגיד להם כי קיים

הקב"ה שבועתו והכניס ישראל לארץ, ואיתא במדרש (ברכות יח; ב, ועיין ויק"ר כה; ד) מכאן שהמתים מספרים זה עם זה:

אור החיים

וַיְגַדְּ מֹשֶׁה, ... ונראה לפרש על פי דבריהם ז"ל (זוה"ק ח"א ריח) שאמרו כי ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו,

כאמרו (שה"ש ד, ו), ונסו הצללים, ומבקרת מקום חנייתה במקום עליון, והצדיקים יכירו בדבר, וצא ולמד מרבי שמעון בר יוחאי

שהכיר ברבי יצחק כאמור בספר הזוהר (שם): ואמרו עוד כי השמות שיש לישראל הם שמות הנשמות, ... וכאן אמר וַיְגַדְּ מֹשֶׁה,

פירוש רוח החיים שבו שתקרא משה, הלכה כסדר הרגיל למי שמגיע קצו, וכינה לנפשו לשון זכר, כי הוא סימן לגודל הנפש כשתהיה

במדרגת זכר, והודיע הכתוב במה שאמר וַיְדַבֵּר אֶת וגו', שהרגיש בהליכתה והכיר שהגיע קצו ביום ההוא, כאמרו בן מאה וגו' אנכי

היום, ואמרו ז"ל (סוטה יג): היום מלאו ימי ושנותי; ואם תאמר מנין ידע משה בדיוק יום המיתה, הלא אמרו ז"ל כי מיום שינוסו

הצללים עד יום המיתה הם ארבעים יום, ומי יודע הדברים יותר ממשה, והשכיל וידע יום קצו, והכרה כזו מושגת היא לגדולי עולם,

ועיין מה שכתבתי בפסוק ויקרבו ימי ישראל (בראשית מז,ט): וַיְדַבֵּר אֶת־ (כל) הַדְּבָרִים וגו', ואמרו את (כל) הדברים, להעיר שהגם

שהגיע יום פטירתו כאמרו (דב' וילך לא,ב) אֲנֹכִי הַיּוֹם פירוש היום מלאו ימי וגו', אף על פי כן היה בו כח היכול דבר כל הדברים

הנאמרים מכאן ועד סוף הספר, מה שאין כח בזולתו עשות כן, בין בכח הגופני בין בכח השכל:

וַיְגַדְּ מֹשֶׁה – טפחא אתנח, טפחא בתפקיד שנוי משמעות ומתפשט השפעתו אלפניו, ע"פ אור החיים ב-לא,א) נשמת משה נקראת משה

והיא הלכה לפני מות משה לבקר מקום חנייתה במקום עליון לאחר מותו. וכפ"ל בעה"ט הודיעה לאבות המוזכרים בפסוק שלפניו.

דברים וילך לא,ב:

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֹאֵה וְעֲשִׂימִים שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לְצַאת וּלְבֹא

וְהוּא אָמַר אֵלָי לֹא תֵעָבֵר אֶת־הַנְּרִדָּן הַזֶּה:

לֹא־אוּכַל עוֹד לְצַאת וּלְבֹא

בֶּן־מֹאֵה – תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור ובעל בחינה נעלה, כפ"ל אור החיים בפסוק (לא,א) וילך משה, ... ונראה לפרש על פי דבריהם

ז"ל (זוה"ק ח"א ריח), שאמרו כי ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו, כאמרו (שה"ש ד ו) ונסו הצללים, ומבקרת

מקום חנייתה במקום עליון, והצדיקים יכירו בדבר, וצא ולמד מרבי שמעון בר יוחאי שהכיר ברבי יצחק כאמור בספר הזוהר (שם):

ואמרו עוד כי השמות שיש לישראל הם שמות הנשמות, ... וכאן אמר וילך משה, פירוש רוח החיים שבו שתקרא משה, הלכה כסדר

הרגיל למי שמגיע קצו, וכינה לנפשו לשון זכר, כי הוא סימן לגודל הנפש כשתהיה במדרגת זכר,

פסוק ב לא אוכל עוד וגו', לפי מה שפירשתי שהכיר בסילוק הנשמה הנקראת משה, אמר לא אוכל על דרך אומרים בספר הזוהר (ח"א

ריז): וז"ל כד נפקת נשמתא מבר נש באינון (ארבעין) [תלתין] יומיין לית בר נש שליט בנשמתיה:

שיעור ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו, וכן אין האדם שולט עוד בנשמתו באותם ימים.

בעל בחינה נעלה וכינה לנפשו לשון זכר, כי הוא סימן לגודל הנפש כשתהיה במדרגת זכר,

וְהוּא כאשר כתוב ו"ו החיבור לפני שם הוי"ה לפעמים דורשים שזהו רמז להוי"ה ובית דינו, כעין גזירה כמו למשל בסדום. האם גם כאן

אפשר לומר שזהו השם ובית דינו? לפי שזאת גזירה מימי נח (בשגם (ג') רמז למשה רבנו) והיו ימיו מאה ועשרים שנה" שבגיל 120

פוסקת פעילותו של משה כמו של כל אדם.

דברים וילך לא,ז:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעִינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל חֹזֶק וְאַמִּץ

כִּי אַתָּה תְּבֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁפַע יְהוָה לְאַבְרָם לְתֵת לָהֶם

וְאַתָּה תִּנְחַלְנָה אוֹתָם:

דברים וילך לא,ג:

וַיְצַו אֶת־יְהוָשֻׁעַ בֶּן־נוּן וַיֹּאמֶר תִּנְחַם וְאַמִּץ כִּי אַתָּה תְּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁפַּעְתִּי לָהֶם וְאַנְכִּי אֶתְנֶה עִמָּךְ:

לְעִינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל חֹזֶק וְאַמִּץ – מונח זרקא מונח סגול, כעין תוספת מסוג הענין על הענין, כפ"ל רש"י על הכתוב כִּי אַתָּה תְּבִיא אֶת־

הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ. –...משה אמר לו ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתך ועצתך, כוונת משה הייתה שזקני הדור יתווספו

על יהושע בהנהגת העם, (טט – המשך רש"י) אבל הקב"ה אמר ליהושע (דב' וילך לא,ג) אַתָּה תְּבִיא... תביא על כרחן הכל תלוי בך... דבר

אחד לדור ולא שני דברים לדור

וב- (דב' וילך לא,ג) וַיְצַו אֶת־יְהוָשֻׁעַ בֶּן־נוּן־ גרשיים מונח רביע וַיֹּאמֶר תִּנְחַם וְאַמִּץ - זרקא מונח סגול

כִּי אַתָּה תְּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ – ובספר יהושע שלש פעמים חזק ואמץ עם זרקא סגול, בתפקיד הוספה על יהושע תכונות שלא

היו בו (שונה מן ההגדרה של הוספה מסוג הענין על הענין) יהושע אמור לאמץ עצמו מעבר לענוותנותו המרובה שהביאה לבחירתו למנהיג

אחרי משה להיות חזק לביצוע תכלית שבועה לאבות, הנהגה בתורה, הנהגה בכיבוש, הנהגה בהנחלה

דברים וילך לא,ח:

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני לטוב (ל) כי במצוותך האמתית – תהלים ק"ט; שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קוסרים ותפקידם) – להוביל; מונח – רבוי; **מחפץ פשטא** – מוציא פשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב שששויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקר – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

וְהוּא הַהֲלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת:

בפסוק (לא, ז), **וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו** - קדמא ואולא ... קדמא ואולא ... פסוק (לא, ח), גרשיים מונח לגרמיה מונח רביע, תבנית טעמים של כעין מלמד ונלמד, ועשויה ללמד כי נלמד עולה על המלמד. המלמד הוא ישראל **וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל חֲזַק**

וַאֲמִיץ, הנלמד יהושע **וְהוּא הַהֲלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ**

אפשר כפי' **כְּלִי יָקָר (דב' וילך לא, א)**, **כִּי־נָהוּ אֵלֶיךָ הוּא הַהֲלֵךְ עִמָּךְ**. מצינו לשון הליכה בפרשה זו בשלושה פנים, כי אצל ישראל

כתיב **(דב' וילך לא, א)** **כִּי־נָהוּ אֵלֶיךָ הוּא הַהֲלֵךְ עִמָּךְ**, משמע מחזיק בידך מדריךך בדרך תלך אבל ביהושע כתיב **(דב' וילך לא, ח)** **וְהוּא הַהֲלֵךְ לְפָנֶיךָ**. ובמשה כתיב סתם **(דב' וילך לא, א)** **וַיִּלְךָ מֹשֶׁה** בלא סעד כלל. כי זה דומה למה שנאמר בנח שהיה מקטני אמנה,

את האלהים התהלך נח (בראשית ו ט) שהיה צריך סעד לתומכם כך ישראל כתיב אצלם **(דב' וילך לא, א)** **כִּי־נָהוּ אֵלֶיךָ הוּא הַהֲלֵךְ עִמָּךְ** כי היו צריכין סעד לתומכו ביראת ה', אבל יהושע נאמר בו **(דב' וילך לא, ח)** **וְהוּא הַהֲלֵךְ לְפָנֶיךָ** והוא אחריי כי לא היה צריך כל כך סעד לתומכו כמו ישראל אבל מכל מקום לא הגיע למדריגת האבות ...

דברים וילך לא, ט:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת

וַיִּתְּנָהּ אֶל-הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת-אֲרוֹן בְּרִית ה'

וְאֶל-כָּל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת – מונח זרקא מונח סגול

רמב"ן (ט) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת - מתחלת בראשית עד **(דב' וזח"ב לד, ב)** **לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל**: ואע"פ שבכאן כתוב **תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְדַת כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם** (להלן, יא), והוא רומז לספר הזה של 'אלה הדברים' על דעת רבותינו (ראה **סוטה מא, א**)

(טט – פסוק (לא, יא) עוסק במצות הקהל שבה המלך קורא רק בספר דברים) - אבל בזה (טט – על (לא, ט)) חזר ובאר: (להלן ב-**דב' וילך לא, ב**))

וַיִּתְּנָהּ לְכָל-מִשֶׁה לְכַתֵּב אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת עַל-סֵפֶר עֵד תְּמִים, וזה יכלול כל התורה כולה.

(דב' וילך לא, ט) **וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת** – התוכן מלמד שמשה כתב את כל התורה כולה כפי' **רמב"ן** מתחלת בראשית עד **(דב' וזח"ב לד, ב)** **לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל**:

וְהוּא הַהֲלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ

אבל תבנית הטעמים **וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת** – מונח זרקא מונח סגול, בתפקיד גורע מן הענין על הענין ומלמד כי שמונה

הפסוקים האחרונים בספר דברים הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כפי' **רש"י (דב' וזח"ב לד, ה)** **וַיִּקְרָא מֹשֶׁה** - אפשר משה מת, וכתב

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה מֹשֶׁה? אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע. רבי מאיר אומר אפשר ספר התורה חסר כלום, והוא אומר "לקוח

את ספר התורה הזה" (דב' לא, כו)! אלא הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב בדמע (ראה ב"ב טו, א). **על פי ה'** - בנשיקה (ראה מו"ק

כח, א).

דב' וזאת הברכה לד, ה: **וַיִּקְרָא מֹשֶׁה עֶבֶד-ה' בְּאֶרֶץ מִזְרַח-עַל-פִּי ה':**

דברים וילך לא, יא:

[י] וַיִּזְצוּ מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שִׁבְעֵי שָׁנִים בְּמַעַד שָׁנַת הַשְּׂמֵטָה בְּתַג הַסְּכּוֹת:

[יא] בְּבוֹא כָל-יִשְׂרָאֵל לְרֹאוֹת אֶת-פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמַקְוִים אֲשֶׁר וַיִּבְחַר

תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְדַת כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם:

[יא] לְרֹאוֹת אֶת-פְּנֵי – פשטא פשטא **ה' אֱלֹהֶיךָ**

[יא] בְּבוֹא כָל-יִשְׂרָאֵל – התכנסות כל ישראל במוצאי שנה שביעית היא ע"פ **מאור ושמש (לא, י)** השרש העיקרי משרשי העבודה

היא אהבת בני ישראל זה לזה **והתוצאה נמצא בב"י** אהבה ואחוה וריעות ואין מקום למסטינין להרע להם ... ועי"ז מסתופף בהם יראת ה'

[יא] בְּבוֹא כָל-יִשְׂרָאֵל – מונח רביע, ע"פ **ליקוטי שם (לא, יא)** התכנסות בני ישראל באה לסלק ארבעה אבות נזיקים מוטבעים ...

שהם המונעים הראשיים המטרידים את האדם מהשגת שלימותו

[יא] לְרֹאוֹת אֶת-פְּנֵי – פשטא פשטא, כעין זה וזה גורם, כל אחד מבני ישראל תורם להגדלת אהבת בני ישראל זה לזה, וזה מעורר הגנת

ה' עליהם וע"פ **ליקוטי שם (לא, יא)** מסלק ארבעה אבות נזיקים מוטבעים ... שהם המונעים הראשיים המטרידים את האדם מהשגת

שלימותו, וכל ישראל משיגים יראת ה'

משנה מסכת סוטה פ"ז מ"ח פרשת המלך (במובן מה המלך או גדול הקהל קורא בהקהל) כיצד מוציא יום טוב הראשון של חג בשמיני

במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר (דברים ל"א) **מִקֵּץ שִׁבְעֵי שָׁנִים בְּמַעַד** וגו' חזן הכנסת נוטל

ספר תורה ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לגדול וכהן גדול ונתנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא

וישב אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד ושכחוהו חכמים וכשהגיע (שם י"ז) ללא תוכל לתת עליך איש נכרי זלגו עיניו דמעות אמרו לו אל תתיירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה

אחינו אתה **וְקוֹרָא** מתחלת אלה הדברים (א, א) עד שמע (ו, ג), שמע (ו, ד – ט), והיה אם שמרע (יא, יג – כא), עשר תעשר (יד, כב – כט),

וכי תכלה לעשר (כו, יב – טו), ופרשת המלך (יז, יד – כ), וברכות וקללות (כח, א – סח) עד שגומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך

אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון:

נאמר ב-**דברים וילך לא, יא:** ... **תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְדַת כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם:**

תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת – גרשיים ... תביר כעין יצא להקל ולהחמיר, להקל שאינו קורא את כל חומש דברים

בשעת הקהל קוראים בספר דברים בלבד ותבנית הטעמים **אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְדַת כָּל-יִשְׂרָאֵל** – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת

פרטים שלא כולם ביחד, כאן שהקריאה אינה ברצף אלא היא קריאה בדילוגין

תִּקְרָא – גרשיים, כעין יצא מן הכלל של קריאה בדילוגין

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"כ) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקראא שבעל-פה, התשע"ח; **הצגת השערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק** (נקראו קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; **מחקר פשט** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא – מצרף**; **תביר – מחלק**, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרפא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא – קב** שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה**; **מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה**; **תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה**; **מקף – רב-מצב של המוטעם**, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו I – סודר שנחלק**, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו**; **פשטא – פשוט**, I; **זקף-קטן – 2**; **זקף-גדול – 3**; **רביע – 4**; **מונח רביע – לפחות 4**; ... **זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש**, השלישיה; **קדמא – סדר קדימות**; **אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין**; **קדמא אולא – מלמד**, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה = תרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה**

היום שמת, שנים עשר לשנים עשר שבטים, ואחת שהניח בארון, שאם יבקשו לזייף מתוכה לא היו יכולין לזייף. **וַיְהִי כַּכְלֹת מִשֶּׁה** אפשר כי כאן בקריאה ללא פסק כאשר כל מונח מציינ כעין רביע בתפקיד ארבע, מתקבל 4 + 4 + 4 והם שנים עשר ספרי תורה לשנים עשר שבטים ואחד כפשט **וַיְהִי כַּכְלֹת מִשֶּׁה לְכַתֵּב אֶת-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת עַל-סֵפֶר** והוא הספר שהניח בארון והוא המקור לכל ספרי התורה. ראה (דב' וילך לא, ט) בענין הספר הראשון שכתב משה.

דברים וילך לא, כט: כִּי יִדְעִיתִי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי-הִשְׁתַּחֲתֵּת תִּשְׁחַתּוּן וְסָרְתָם מִן-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם וְקִרְאת אֲתֶכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי-תַעֲשׂוּ אֶת-הָרַע בְּעֵינֵי ה' לְהַכְעִיכּוּ בְּמַעֲשֵׂה וַדִּיכֶם:

רש"י אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי-הִשְׁתַּחֲתוּן והרי כל ימות יהושע לא השחיתו שנאמר ויעבד ישראל את ה' כל ימי יהושע, מכאן שתלמידו של אדם חביב כגופו כל זמן שיהושע חי היה נראה למשה כאילו הוא חי.

שיחות קודש, ש"פ וילך, ו' תשרי התשכ"ו, האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן ... ודווקא כאשר התלמיד חביב אצל הרב כגופו, אזי ישנו אמיתית הענין דרב ותלמיד והיינו, שהתלמיד מקבל את מלוא ההשפעה מהרב, ובאופן שלא ישאר "תלמיד" בלבד, אלא יהיה "טופח על מנת להטפח", שגם הוא יעמיד תלמידים שיהיו חביבים עליו כגופו כו', ובאופן כזה הנה כל זמן שהתלמיד חי, אזי גם הרב הוא חי.

פשט הכתוב מתאר מצב אמוני גרוע, אבל רש"י מעלה כיוון חיובי שהרב חי אם תלמידו כמוהו, והאדמו"ר מחב"ד מפתח זאת עוד. ויש לומר כי האדם נברא בצלם א-לקים, ועם ישראל חביב אצל הקב"ה באופן נעלה, וכאשר לדור אחד הדור הבא חביב כגופו או הקב"ה חי אצל הדור הבא וכך הלאה. **כִּי-הִשְׁתַּחֲתֵּת וְסָרְתָם מִן-הַדֶּרֶךְ** – פעמיים זקף בין שני קיסרים, בתפקיד דבר החוזר וקורה, התלמיד חביב אצל הרב כגופו, התלמיד נהיה לרב וגם אצלו התלמיד חביב עליו כגופו וכו' אזי כמו שהרב חי כך החיות של הקב"ה עוברת מדור לדור.

(דב' וילך לא, כט) וְסָרְתָם מִן-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם – אתנה

וְקִרְאת אֲתֶכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים – קדמא מהפך פשטא זקף-קטן, כעין תפקיד (א) דבר שחבירו מלמד עליו -

טט – נפתח מהתיחסות לתבות אחרית הימים **רש"י** והרי כל ימות יהושע לא השחיתו שנאמר ויעבד ישראל את ה' כל ימי יהושע, מכאן שתלמידו של אדם חביב כגופו כל זמן שיהושע חי היה נראה למשה כאילו הוא חי.

טט – ע"פ **רש"י וְקִרְאת אֲתֶכֶם הִרְעָה**, זה יקרה רק אחרי מות יהושע

תפקיד (ב) כעין כלל הצריך לפרט ופרט הצריך לכלל, הכלל **וְקִרְאת אֲתֶכֶם הִרְעָה** הפרט **בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים** – הזקף-קטן מרבה כאן עוד אחרית ימים למצב הכעסת ה' ואכן חזרו והכעיסו.

אבל סיום הקרא ... **לְהַכְעִיכּוּ** - טפחא, **בְּמַעֲשֵׂה וַדִּיכֶם** – מרכא סלוק, מרבה, הגבלה. אפשר שרוצה לרמז שרק מעשי ידיהם של שונאי ישראל מכעיס לפני ה' היינו מתוך תאוה אבל פנימותם אל ה'

המשך מ-**וּיְקָרָא אֲחִימֵלֶךְ, ז, א – ג**, **בבלי עירובין נד, ב** תנו רבנן, כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו, נסתלקו בניו, אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חוזר. נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו, נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו. נמצאו ביד אהרן ארבעה, ביד בניו שלשה, וביד הזקנים שנים, וביד כל העם אחד. נסתלק משה, ושנה להן אהרן פירקו. נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו. נסתלקו בניו, שנו להן זקנים פירקו. נמצא ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות תלמידו ארבעה פעמים. וקל וחומר, ומה אהרן שלמד מפי משה, ומשה מפי הגבורה - כך, הדיוט מפי הדיוט - על אחת כמה וכמה. רבי עקיבא אומר: ומניין שחייב אדם לשנות תלמידו עד שילמדנו - שנאמר **(דב' וילך לא, טז) וְלָמַדְתָּ אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל**. ומנין עד שתהא סדורה בפהם - שנאמר שימה בפהם. ומניין שחייב להראות לו פנים - שנאמר **(שם' מש' כא, א) וְאַלְהֵי הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים**

לְפָנֵיהֶם: וליגמרו כולוהו ממשח! - כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו, וכבוד לזקנים. וניעילו אהרן וניגמר ממשח, וליעילו בניו וליגמרו מאהרן, וליעילו זקנים ולילפו מבניו, וליזלו וליגמרינהו לכולוהו ישראל! - כיון דמשה מפי הגבורה גמר - מסתייעא מלתייה. אמר מר: רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חוזר. כמאן אזלא הא דתניא: שלשה שהיו מהלכין בדרך - הרב באמצע, וגדול בימינו וקטן בשמאלו. לימא רבי יהודה היא ולא רבנן! - אפילו תימא רבנן, משום טירחא דאהרן. רבי פרידא הוה ליה ההוא תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמרי. וימא חד בעייה למלתא דמנחה, תנא ליה ולא נמר. אמר ליה: האינא מאי שטא? אמר ליה: מדהאיא שעתא דאמר ליה למר איכא מילתא דמנחה - אסחאי לדעתאי, וכל שעתא אמינא, השתא קאי מר, השתא קאי מר. אמר ליה: הב דעתין ואתני לין. הדר תנא ליה ארבע מאה זימני [אחריני] נפקא בת קלא ואמרה ליה: ניחא לין דליספו לך ארבע מאה שני, או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי? אמר: דניזכו אנא ודריי לעלמא דאתי. אמר להן הקדוש ברוך הוא: תנו לו זו וזו.

אמר רב חסדא: אין תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפהם, אל תקרי שימה אלא סימנה. שמעה רב תחליפא ממערבא, אזל אמרה קמיה דרבי אבהו, אמר: אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה: (ירמיהו לא) הציבי לך צינים שימי לך וגוי, עשו ציונים לתורה. ומאי משמע דהאי ציון לישא דסימנא הוא - דכתיב (יחזקאל לט) וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון. רבי אליעזר אמר: מהכא (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את ומדע לבניה תקרא - עשה מודעים לתורה. רבא אמר: עשה מודעים לתורה.

בשם הרב א"מ פערל הי"ד: אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות תלמידו ארבעה פעמים. ופעם חמישית אמר רב חסדא: אין תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפהם, אל תקרי שימה אלא סימנה.... עשו ציונים לתורה. טט - אלו בין היתר טעמי המקרא,

רש"י עירובין נד, ב כיצד סדר המשנה - כיצד למדו ישראל תורה שבעל פה.

אשר תשים לפניהם - ולא כתיב אשר תלמדם - צריך אתה לסדר ולשום לפניהם טעם המיישב תלמודם. **סימנין** - סימני השמועות זו אחר זו, וסימני חכמים כדרך שיש בהש"ס, ותשים גירסא דסמניה בפהם. **עשו מועד לתורה** - קבעו פעמים לתלמידיכם, שידעו עת לבא ולשנות.

- חמש פעמים בתורה מקראות העוסקים בלימוד התורה או התורה שבע"פ וכולם בטעמי רביע, מונח רביע, כעין ענין של ארבע ויותר
- (דב' א, א) אֶלֶה הַדְּבָרִים** – מונח רביע
- (דב' וילך לא, ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם** – מונח רביע
- (דב' וילך לא, ג) וְלָמַעַן יִלְמְדוּ** – מונח רביע
- (דב' וילך לא, ט) וְעֵתָה** – רביע פתבו לכם את-השינה הזאת וְלָמַדְתָּ אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
- (דב' וילך לא, ז) וַיְדַבֵּר מִשֶּׁה** – מונח רביע בְּאֶזְנֵי פְלִיִקְהֵל יִשְׂרָאֵל אֶת-דִּבְרֵי הַשִּׁנָּה הַזֹּאת עַד תִּמָּס: פ

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (כ"ו במצוותך האמתית – ההלים ק"ט, ט"ט; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ח; תמצית ההשערות, אנתז, סלוק – סוף-פסוקים (קראים קוסרים ופסוקים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקר – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנא – תרשא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פיר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.3 דברים וילך לא,א (התשע"ו) (בהשתתפות נהלת יעקב)

דברים וילך לא,א: ה' אלהיך הוא עבד לפניך הוא-ישמיד את-הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבד לפניך כאשר דבר ה':

ה' אלהיך – קדמא ואולא, אפשר שזה מלמד שיש ללמוד הפסוק כבעין כלל ופרטיו אחריו. אפשר שזה הכלל עצמו ואפשר שזה כולל גם את המלים **הוא עבד לפניך** אשר בהמשך אנו מסבירים כפרט. ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, והכתובים הבאים הם הפרטים.

פרט (א) מרכב משני פרטים:

הוא עבד לפניך – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע. מוצע לומר כי טעם הפסק אינו רק בעבור הפרדה בין א' ל' ע' (שתי אותיות גרוניות). אלא מוצע לומר ע"פ ה-[אלשיך] כי יש כאן שתי משמעויות לתוכן (דב' וילך לא,א) **הוא עבד לפניך**.

(א) קריאה ללא טעם פסק מלמדת כי ה' אלהיך בעצמו **הוא עבד לפניך**.

(ב) בקריאה עם טעם פסק משמעות **הוא** הוא זכות ראיית משה (דב' וא' גכח) **את-הארץ אשר תראה** בזכות זאת **והוא יהושע** ינתחל אותם ויתהא נוחה להיכבש **עבד לפניך** היינו זכות משה עומדת להם כאילו משה עובר ממש.

(דב' וא' גכח) **וצו את-יהושע ונתקוה ואמצוהו** כִּי-הוא יעבר לפני העם הנה והוא ינתחל אותם **את-הארץ אשר תראה**:

עבד לפניך – מונח רביע, לפחות ארבע ענינים במעבר ה' וזכות ראיית משה את הארץ, לפני כל אחד מבני ישראל, ע"פ ה-[אלשיך]

(א) לכתחילה היה אמור להיות (שמ' מש' כגכג) כִּי-יגלה מלאכי לפניך והשיג משה רבנו בבקשתו (שמ' תשא לז,ט) **יגדגא אדני בקרבנו** שלא מלאך ה' עובר אלא ה' עצמו. ועתה אף על פי שאין משה עובר, זכות זאת נשארת לישראל בהנהגת יהושע וה' בעצמו עובר עמם

ולא מלאך. (ב) ההבטחה (דב' שפ' כא) **כִּי-תצא למלחמה עליאיך וראית סוס ורכב עם רב ממה לא תירא מהם כִּי-ה' אלהיך עמך המעלה מארץ מצרים:** (ג) ההבטחה (דב' גכח) **ואת-יהושע צוית בעת ההוא לאמר עיניך הראת את פל-אשר עשה ה' אלהיכם לשני**

המלכים האלה פן-יעשה ה' לכל-הממלכות אשר אתה עבר שמה: (דב' גכב) **לא תיראום כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם:** ס (ד) (דב' וא' גכח) **וצו את-יהושע ונתקוה ואמצוהו** כִּי-הוא יעבר לפני העם הנה והוא ינתחל (על הכיבוש) אותם

(ה) ההבטחה בסיום הפסוק המלמד על זכות ראיית משה את הארץ וכאילו משה עצמו עובר (דב' וא' גכח) **את-הארץ אשר תראה:**

פרט (ב) **הוא-ישמיד את-הגוים האלה מלפניך**

הוא-ישמיד – גרשיים, כעין יצא מהכלל (ולאו דווקא הכלל שפתח את הפסוק) ומפני שאחריו יש טעם תביר בכתוב **את-הגוים**

האלה מלפניך, יצא להקל ולהחמיר

את-הגוים האלה מלפניך – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים (אלו שבעה עממי ארץ כנען) הקשורים לנושא כיבוש וירושת הארץ, והפרטים חלוקים בהלכותיהם ביחס לנושא. תבנית הטעמים מלמדת לחלק בהלכת היחס אל גויי הארץ כלהלן.

להחמיר – אלו שיתנגדו לעזוב ע"ז ולא יעזבו הארץ ויצאו להלחם, להשמיד

להקל – אלו שיעזבו את הארץ, יחיו במקום אחר

להקל – אלו שיניחו ע"ז ויהיו למס עובד, ישארו בארץ

זכור התחלנו מהלך זה ככלל ופרט. קשה לזהות בכתוב הזה כלל בתראה, כי אין כאן מלת כל ובמיוחד בטעם טפחא שיכלה לרבות כעין הפרט בנושא להקל כפי [תוספות בבלי סוטה לה,ב] **לרבות כנענים שבחוצה לארץ** שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותן. אפשר כי

מלפניך או **כאשר** בטעם טפחא מרמז לכלל הסוגר המלמד שה' יזהה את המתרבים להשמדה (להחמיר) ואת המתרבים להחיות (להקל).

[בבלי סוטה לה,ב] ... ר' שמעון אומר: על גבי סיד כתובה, וכתבו להן למטה: (דב' שפ' כזח) **למען אשר לא-למדו אתכם לעשות ככל**

תועבתם וגו', הא למדת, שאם היו חוזרין בתשובה היו מקבלין אותן. אמר רבא בר שילא: מ"ט דרבי שמעון? דכתיב: והיו עמם משרפות סיד, על עסקי סיד. ור' יהודה? כי סיד, מה סיד אין לו תקנה אלא שריפה, אף אותם הכותים אין להם תקנה אלא שריפה.

כמאן אזלא הא דתניא: ושבת שבו – **לרבות כנענים שבחוצה לארץ** שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותן,

[תוספות בבלי סוטה לה,ב] **לרבות כנענים שבחוצה לארץ** – תימה היאך קבלוה לרחב שהרי היא היתה מכנענים שבתוכה כדאיתא בספרי בפרשת בהעלותך ומה אם מי שהיתה מעם שנאמר בו לא תחיה כל נשמה [על שקירבה עצמה כך קירבה המקום] וארחב קאי ואמרינן נמי במס' בגי' (דף יד): שנתיירה ונסכה יהושע והכא משמע כנענים שבתוכה לדברי הכל שאין מקבלין אותן ושוא על פי הדיבור היה ואמר לו שנתחילו המלחמה היו מקבלין שהרי כתיבת התורה על גבי האבנים היה קודם שהתחילו במלחמה ואפילו הכי לא היו מקבלין אלא היושבים חוץ לגבול ישראל כמו שפרש"י ואי הוה מצינו למימר דאם היו חוזרין אז בתשובה בשעה שכתבו את התורה אפילו כנענים שבתוכה היו מקבלין ואפילו לר' יהודה (דב' שפ' כזח) **למען אשר לא-למדו אתכם לעשות ככל**

תועבתם קאי נמי אשבעה אומות והכי משמע נמי לשון הספרי בפרשת שופטים ושופטים (דב' שפ' כזח) **למען אשר לא-למדו אתכם לעשות ככל תועבתם** [מלמד] שאם עושין תשובה אין נהרגין אין מקבלין אותן לא קתני אלא אין נהרגין משמע אותם שצוה הקדוש ברוך הוא לא תחיה כל נשמה אין נהרגין ולא נאמר לא תחיה כל נשמה אלא לאחר שהתחיל יהושע במלחמה שהרי יהושע שלח שלש פרוזטגמאות (ט:ט) א) הרוצה להשלים ישלים (ט:ט) ב) להלחם ילחם אלמא אותן שהיו רוצין להשלים לא היה הורגן [וצריך לומר] אותן שהיו רוצין להשלים קודם שהתחיל במלחמה ראשונה ואף רחב קיבלה עליה קודם שהתחילו במלחמה ולא נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון אלא באותן כנענים שחוצ לגבולים אם מקבלין אותם לאחר מכאן דרבי שמעון לא איצטרך למימר הא למדת שאם חוזרים בתשובה מקבלין אותן אלא אכנענים שבחוצה לארץ ולאחר שהתחילו במלחמה שדינם כדן [שאר] אומות שמקבלין מהן לעולם.

[ויקרא רבה (וילנא) פרשת מצורע פרשה יז] ... וכי מי בא ואומר לכנענים שישראל נכנסין לארץ אמר רבי ישמעאל ב"ר נחמן ג' פרוזדיגמאות שלח יהושע אצלם (ט:ט) א) הרוצה לפנות יפנה, (ט:ט) ב) להשלים ישלים, (ט:ט) ג) לעשות מלחמה יעשה, גרגשי עמד (ופנה) מאילו לפיכך נתנה לו ארץ יפה כארצו הה"ד (ישעיה לו) עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי, גבעונים השלימו שנאמר (יהושע י) וכי השלימו יושבי גבעון, ל"א מלכים עשו מלחמה ונפלו.

וירשתם – אתנח, מגביל שהיה רשות לישראל לקבל גרים המשלימים עמם. כגון רחב ומשפחתה מיריחו, וכנענים שבתוכה קודם

שהתחילו המלחמה, הגבעונים שיהושע נשבע להם בשגגה ובהתגלות התרמית עשאו חטבי עצים ושואבי מים למשכן ולעדה, והתגירו אבל לא התחנתו עמם, ודוד גזר סופית שלא יתחנתו עמם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני וטוב (ל) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות: אנתח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להוביל; מונח – רבוי; **מחקר פשוט** – מוציא פשוט; מרכא = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב ששעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקח** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

יהושע – רביעי, נושא ארבע ענינים התלויים בו, כגון:

בתורה יהושע מצווה על הכיבוש וההנחלה (**דב וילך לא, א**), ו**ינקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל-ישראל תגן ואמץ**

כי אמה תבוא את-העם הזה אל-הארץ אשר נשבע יהוה לאבותם לתת להם ואתה תנחילנה אותם,

(**דב וילך לא, בג**) ו**יצו את-יהושע בן-נון ויאמר תגן ואמץ כי אמה תביא את-בני ישראל אל-הארץ אשר-נשבעתי להם ואנכי אהנה עמך:**

כי אמה – מונח רביעי, על יהושע מוטלים לפחות ארבעה דברים: יהושע מנהיג אחד, חייב לאכוף את מנהיגותו (ראה **ינקוט שמעוני תורה**

רמז תתקמ), על יהושע להביא את ישראל לארץ-ישראל

בספר יהושע אמר ה' אל יהושע ארבע פעמים חזק ואמץ,

(**יהושע א, א**) **תגן ואמץ כי אמה תנחיל את-העם הזה את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם לתת להם:** ביהושע תלויה חלוקת הארץ.

(**יהושע א, א**) **רב חזק ואמץ מאד לשמור לעשות ככל-התורה אשר צוה משה עבדי ושמעו מצווי ואל-תסורו ממנו וימיו ושמאלו למען תשפיל בכל אשר תלך:**

ביהושע תלויה דבקות עם ישראל בתורה.

(**יהושע ט, ט**) **הלא צוית'ך תגן ואמץ אל-תערך ואל-תחת כי עמך ה' אלהיך בכל אשר תלך:** פ יהושע חייב ללכת בראש הצבאות ובו תלויה

הצלחת הכיבוש

(**יהושע א, ח**) **כל-איש אשר-ימרה את-פיך ולא-ישמע את-דבריך לכל אשר-תצונו ימת-ך תגן ואמץ:** פ יהושע חייב לאכוף את המנהיגות

שלו על עם ישראל.

ינקוט שמעוני תורה פרשת וילך רמז תתקמ ד"ה (לא) וילך משה ... כתיב (**דב וילך לא, א**) **כי אמה תבוא** וכתיב (**דב וילך לא, בג**) **כי אמה תביא,**

א"ל משה ליהושע זקנים שבדור עמך, והקב"ה א"ל ליהושע טול מקל והך על קדקדן דבר אחד לדור ואין שני דברים לדור וכו'

הוא - יתיב - דווקא כך הדבר **עבר לפניך** - מונח זקף-קטן **כאשר דבר ה'** - טפחא מרכא סלוק

כאשר - טפחא מקבל האפיון מהכתוב אחריו **דבר ה'**, טפחא ללא מרכא מתפשט האפיון לפניו, שמעבר יהושע לפניהם כבר נצטוו עליו

ואין לערער. כגון מחלוקת קרח, דתן ואבירם.

דברים וילך לא, ט: **ויכתב משה את-התורה הזאת**

ויהנה אל-הפניהם בני לוי הנשאים את-ארון ברית ה' **ואל-כל-זקני ישראל:**

(**רמב"ן ט**) **ויכתב משה את-התורה הזאת** - מתחלת בראשית עד (**דב וזח"ב לד, ב**) **לעיני כל-ישראל:** ואע"פ שבכאן כתוב **תקרא**

את-התורה הזאת נגד כל-ישראל באזניהם (להלן, יא), והוא רומז לספר הזה של 'אלה הדברים' על דעת רבותינו (ראה **סוטה**

מא, א) (טט – פסוק לא, יא) עוסק במצות הקהל שבה המלך קורא רק בספר דברים) - אבל בזה (טט – על לא, ט) חזר וברא: (להלן ב-**דב וילך**

לא, כד) ויהיו ככלות משה לכתב את-דברי התורה-הזאת על-ספר עד תמם, וזה ליכול כל התורה כולה.

(**דב וילך לא, ט**) **ויכתב משה את-התורה הזאת** – התוכן מלמד שמשה כתב את כל התורה כולה כפי **רמב"ן** מתחלת בראשית עד (**דב**

וזה"ב לד, ב) **לעיני כל-ישראל:**

אבל תבנית הטעמים של הכתוב הבא מרמזת על גריעה **ויכתב משה את-התורה הזאת** – מונח זרקא מונח סגול. זרקא סגול עשויה

לפעול בדרשה אחת כמוסיף ובדרשה אחרת כגורע. טעם מונח לפני טעם זרקא ולפני טעם סגול מרבה דרשות. **זרקא סגול בתפקיד גורע** מן

הענין על הענין ומלמד כי שמונה הפסוקים האחרונים בספר דברים הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כפי **רש"י (דב וזה"ב לד, ה) ונקמת שם**

משה - אפשר משה מת, וכתב **נקמת שם משה**? אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע. רבי מאיר אומר אפשר ספר התורה

חסר כלום, והוא אומר "לקוח את ספר התורה הזה" (דב' לא, כו)!! אלא הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב בדמע (ראה ב"ב טו, א).

על פי ה' - בנשיקה (ראה מו"ק כח, א).

דב וזאת הברכה לד, ה: **ונקמת שם משה עבד-ה' בארץ מואב על-פי ה':**

(**בבלי מגילה יח, ב**) ... רב חסדא אשכחיה לרב חננאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב, אמר ליה: ראויה כל התורה כולה ליכתב על

פיך, אלא כך אמרו חכמים: אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. מדקאמר כל התורה כולה ראויה שיתכתב על פיך - מכלל

דמיושרין הן אצלו, והא רבי מאיר כתב! שעת הדחק שאני.

(**רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"א, ה"ב**) הלכה למשה מסיני שאין כותבין ספר תורה ולא מזוזה אלא ח בשרטוט, אבל *

תפילין אינן צריכין ט בשרטוט לפי שהן מחופין, ומותר לכתוב תפילין ומזוזה שלא מן הכתב שהכל גורסין פרשיות אלו, אבל ספר

תורה אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב (ע"פ **בבלי מגילה יח, ב**).

(**כסף משנה** ... אבל ס"ת. שם **בבלי מגילה יח, ב**) מימרא דרבה בר בר חנה א"ר יוחנן והטעם שמה יטעה בחסרות ויתרות:

ישולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רעד סימן ב צריך שיהיה לפניו ספר אחר, שיעתיק ממנו, ג שאסור לכתוב אות אחת

שלא מן הכתב. בן וצריך (א- פתחי תשובה מפנה אל מגן אברהם) שיקרא כל תיבה בפיו קודם שיכתבנה.

מגן אברהם סימן לב ס"ק מב (פמ"ג) אם אינו - משמע דכשכותב מתוך הכתב א"צ לקרות כל תיבה, וצ"ע דבי"ד סי' רע"ד ס"ב

משמע דאעפ"כ צריך לקרות ואפשר דעתו להקל בתפילין. מאחר דמגורס גרסין עסי' תרצ"א ס"ב:

בענין הספר הראשון שכתב משה. (**דב וילך לא, ט**) **ויכתב משה את-התורה הזאת** – מונח זרקא מונח סגול, **התבנית זרקא סגול בתפקיד**

מוסיף מסוג הענין על הענין, (**רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"א, ה"ב**) ספר תורה אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן

הכתב (ע"פ **בבלי מגילה יח, ב**). משה כתב ספר ראשון שלא מן הכתב ומספר זה הוא העתיק את הספר שעליו כתוב ב-**דב וילך לא, כד**) ויהיו

ככלות משה לכתב את-דברי התורה-הזאת על-ספר עד תמם: ושדרשנו מתבנית הטעמים של ויהיו **ככלות משה** – מונח לגרמיה מונח רביעי,

שכתב עוד שנים עשר ספרים, סה"כ שלושה עשר ספרים.

ואפשר שמוסיף מן הענין על הענין גם שהכותב יקרא כל תיבה בפיו קודם שיכתבנה.

ראה (**במ' מסעי לג, ב**) **ויכתב משה את-מוצאייהם למסעייהם על-פי ה' ואלה מסעייהם למוצאייהם:** **מסכת סופרים פ"ב, ה"א**) בהלכות ספר

תורה, **אור החיים**] בענין כתיבת ספר התורה הראשון.

בפסוק (**ט, א**) נאמר **ויכתב משה את-התורה הזאת** בפסוק (**א, א**) נאמר **תקרא את-התורה הזאת נגד כל-ישראל** – מרכא תביר מרכא

טפחא, כעין קבוצת פרטים קשורים לנושא התורה שלא על כולם חלה אותה הלכה ו/או אינם מצטרפים, ללמד כי מהחמישה חומשי תורה

המוזכרים ב-**(לא, ט)**, בשעת הקהל קוראים בספר דברים בלבד. ועוד שהקריאה אינה ברצף אלא היא קריאה בדילוגין.

הזאת נגד כל-ישראל – תביר מרכא טפחא, תת-תבנית שבה על קבוצת פרטים קשורים לנושא לא חלה ההלכה. אפשר שהכוונה

שמצוות הקהל מתקיימת רק ביום השני של חג הסוכות ולא בשאר ימי חג הסוכות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות: אנתח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מחקך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנא** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

ונראה לבאר את דברי ה-**[מדרש תנחומא]** ע"פ פ' ה-**[אלשיך]** על **(משלי כב,כ)** **הלא כתבתיו** וגו' והעולה מדבריו שיש הרבה מפרשים ופירושים אך **"כי גם מה שאינו הלכה גם הם דברי אלקים חיים"**. ומוצע לומר כי תבניות הטעמים ב-**(דב' וילך לא,א)** **וַיִּדְבֹר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִרְמוֹת ל- [מדרש תנחומא] ולביאור ה- [אלשיך]**.

(דב' וילך לא,א) **וַיִּלְךָ מִשָּׁה** – טפחא אתנח, כתבנית טעמים של **(דב' וא' וד)** **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל** מתוך קבלת עול מלכות שמים, משה מלמד

באחריות **וַיִּדְבֹר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**

אֶת-הַדְּבָרִים – מקף כרב-מצב הדברים (א) דברי תורה לשם יגדיל תורה ויאדיר (ב) דברי תורה להלכה ולמעשה.

וַיִּדְבֹר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא העשויה להתרחב, ושעל חלק מהפרטים לא חל ענין או הלכה מסיימת. ע"פ פ' ה-**[אלשיך]** על **(משלי כב,כא)** לימוד התורה פרה ורבה באופנים שונים, אבל להלכה פוסקים רק בחלק מהשקלא וטריא התורנית.

רעיון דומה נדרש במקומות אחדים בזהר **[זוהר כרך א פר' בראשית כזא]** **[זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת בהעלותך דף קנ"ג עמוד א]** **[זוהר חדש - תיקונים כרך ב דף ס"ה ע"ב - דף ס"ו ע"א]** **[זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת פנחס דף רכ"ט עמוד ב]**

על **(שמות יד)** **וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיִּיִּהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֶמְרָ וּבְלִבְנִים וּבְכָל-עֲבֹדָה בְּשָׂדֵה אֶת-כָּל-עַבְדֵיכֶם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בְּהֶם בְּפָרֹה**: הפסוק מוסבר ככלל ופרט וכלל שבי"ג מדות, ובו נלמד על התועלת הרוחנית בלימוד התורה ושמירת המצוות ודרכי ברור הלכה כדי להגיע להלכה פסוקה.

הקישור לתבניות הטעמים ולכעין מידה כלל ופרט וכלל:

מדרשי זוהר שהובאו מלמדים על השורשים הרוחניים של הבירור ההילכתי ועל התועלת הרוחנית בלימוד התורה ושמירת המצוות. בתוך כך הם מלמדים על כלי ברור הלכה כדי להגיע להלכה פסוקה.

ע"פ תבניות טעמי המקרא הפסוק מלמד על הבירור ההילכתי בכעין כלל ופרט וכלל.

וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיִּיִּהֶם – קדמא ואולא, הוא רמז ללימוד בכעין כלל ובפרט, הכלל הוא יגיעת ברור **בַּעֲבֹדָה קָשָׁה** בקושיא, קושיה הלכתית ששרשה בחמישה חומשי תורה, שיש לברר ע"י הכלים הנלמדים מהפרטים **בְּחֶמְרָ וּבְלִבְנִים וּבְכָל-עֲבֹדָה** **בְּשָׂדֵה**. בגי' (בגזירה שווה) (ובגירסה אחרת) **וּבְכָל-עֲבֹדָה בְּשָׂדֵה** **דָּא ברייתא** (שדה במובן של חוץ וכך הברייתא היא משנה חיצונית, שנמצאת מחוץ למשניות שקבץ רבי יהודה הנשיא), **אֶת כָּל-עַבְדֵיכֶם** וגו' **דָּא משנה**, (מצד אחד זה פרט, כי המשנה היא מסורת מבוררת שרבי יהודה הנשיא כלל במשנה, מצד אחר זה שייך לכלל בתראה)

ללא הכלל בתראה היינו אומרים שאין ביגיעת הברור של קושיה הילכתית אלא הכלים שנמנו בפרטים. לכן בא הכלל בתראה וחזר וכלל **אֶת כָּל-עַבְדֵיכֶם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בְּהֶם בְּפָרֹה**: ללמד

- (א) שהפרטים הם משלים – הדגמות של אלו כלי ברור הלכתי יש לרבות והם כל המידות ודרכי הלימוד שהתורה והאגדה נדרשת בהם, וכן כל המקורות האפשריים לברור ההלכה.
- (ב) מהברור ההילכתי יוצאה הלכה פסוקה על בסיס המקורות המתאימים ודרכי הלימוד המתאימים ומותרה מחוץ להלכה את מה שלא נכלל מהדיון התורני בפתרון הקושיה ההילכתית. כמו-כן קושיות שלא הובררו נותרות ל-משית ואליהו לפותרן. ראה **(שמות כג)** **מִשָּׁה וַתֹּאמֶר** – זקף-קטן זקף-גדול, גי' מלות הטעמים עולה תקע"ו (576) גי' המלים המוטעמות עולה תתקצ"ב (992), ההפרש בין שתי הגיטריות עולה 992 – 576 = 416 תי"ו. באוצר הגי' הרב י"ר פאלוך זצ"ל מצאנו בין היתר כי 416 עולה משי"ח ואליה"ו.

דברים וילך לא,ד: וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹג וּלְעֹג מַלְכֵי הָאֲמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם:

דברים וילך לא,ה: וַנִּתְּנָם ה' לְפָנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל-הַמְצָאָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתְכֶם:

[אלשיך] **(דב' וילך לא,ד)** והנה היתרו יתברך עושה המלחמה, אפשר שנותן חרב איש באחיו וכל העם נצבים אך לפשט החללים, או שהוא יתברך מכניע מזלם וישראל הורגים עם הרוג. על כן אחרי אומר **(לא,ה)** **ה' אֵלֵינוּ הוּא עֹבֵר** כו', אמר אל יעלה על לבבכם שהוא יתברך יהרגם או יתן חרב איש באחיו ואיש ברעהו, כי אם **(לא,ד)** **וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹג** שהוא הכניע מזלם וישראל הכום, כמאמר הכתוב בסיחון (במדבר כא כד) ויכהו ישראל לפי חרב, ובעוג (שם כא לה) ויכו אותו כו', כי אם שישראל הכום, אליו יתברך יתייחס הדבר, וזהו **אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם** כי הכניע מזלם וניתן להם כח להכותם:

(לא,ה) ושמה תאמרו למה לא יעשה בדרך האחרת, לזה אמר **(לא,ה)** **וַנִּתְּנָם ה' לְפָנֵיכֶם**, ולא יהרגם הוא שלא בפניכם כאשר עשה בימי חזקיהו או כדרך אסא, הלא הוא, למה ש-**(לא,ה)** **וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל-הַמְצָאָה** שתעשו המצוה בידיכם של **(דב' שפ' כ,טז)** **לֹא תִתְּנָה כְּלֵי-נֶשֶׁמָה**: ויהיה לכם הזכות הלזה:

[מלב"ם] **(דב' וילך לא,ד)** **וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם** לז' האומות **כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹג מַלְכֵי הָאֲמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם**.

ועכ"ו הניח מהם שיפלו בידי בני ישראל כמ"ש לעיל (כט 1) ונכם כדי שיקראו המה המכים, וכן יעשה לז' האומות שאף שישמיד אותם ישאיר מהם:

מפשט **(לא,ד)** משמע שה' פועל הכל, ומפשט **(לא,ה)** משמע שישראל עושים הכל.

ה-**[אלשיך]** מפרש שה' מכניע שרי האומות, וישראל מכים עמים ללא שרים (היינו עם הרוג). ה-**[מלב"ם]** מפרש כי ה' מכה רוב המכה באומות ומשאיר מעט לישראל להשלים. מתבנית הטעמים של **(לא,ד)** **וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם** – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז על שני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות לימוד אחד יוצא מפשט הכתוב. בדרך ה-**[אלשיך]** שני הלימודים יהיו (א) ה' מכניע שרי האומות וזה מוציא מהפשט שה' עושה הכל (ב) ישראל הורגים עם הרוג (ללא שר) שזה מתאים לפשט **(לא,ה)** בדרך ה-**[מלב"ם]** שני הלימודים יהיו (א) ה' מכה רוב המכה וזה מוציא מהפשט שה' עושה הכל (ב) ישראל משלימים מעט מהמכה באומות וזה מוציא מהפשט של **(לא,ה)** שישראל עושים הכל.